

УДК 339.92 (477)

Кравчук П.Я., к.е.н., доцент

Кравчук О.Я., к.е.н., доцент

Шегинський О.В., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

Європейська інтеграція України та її зовнішньоекономічна безпека

Стаття присвячена дослідженню актуальності забезпечення зовнішньоекономічної в умовах євроінтеграційних процесів та визначення найбільш гострих її загроз і тенденцій. У статті з'ясовано сутність категорії «зовнішньоекономічна безпека» в умовах розгортання процесів інтеграції України до світової економіки. Визначено основні виклики зовнішньоекономічній безпеці в сучасних умовах та можливі їх наслідки.

Ключові слова: глобалізація, безпека, зовнішньоекономічна безпека, європейська інтеграція, європейський союз, національна безпека.

Kravchuk P., Kravchuk O., Sheginskyj O.

European integration of Ukraine and its foreign economic security

The problem of foreign economic security arises simultaneously with the emergence of the state, state institutions and the establishment of foreign trade relations. The security category is universal, since the problem of security has been and remains relevant not only for market economies, but also for the planned and traditional economies of all countries of the world. Actualization of the security problem is due to the fact that modern society exists under the conditions of "megacity" and qualifies as "society of risks". Foreign-economic security consists in minimizing losses of the state from the influence of negative external economic factors, creating favorable conditions for economic development through its active participation in the world division of labor, compliance of foreign economic activity with national economic interests. Currently, foreign economic activity is largely liberalized without the state having the appropriate control and regulatory functions inherent in a market economy, without taking into account the specifics of the transition period, which poses a serious threat to the economic security of Ukraine. With regard to the country's integration into the world economy, on the one hand, a significant part of its exports in world trade can influence other countries, and on the other hand, the penetration of foreign capital into the national economy enhances the impact on its economic development from the outside.

According to the classical theory of integration, the benefits of creating regional trade unions will increase in line with a more significant reduction in tariffs in mutual trade, a deeper disagreement with the availability of productive resources and other

factors that create comparative advantages and the reduction of obstacles to the development of intra-regional trade (for example, transport costs) regarding barriers that restrict trade with third countries (eg transport costs, tariffs or non-tariff barriers).

The strategy of obtaining Ukraine's membership in the EU under the conditions of guaranteeing foreign economic security of the state should take into account the need for rapid adaptation of the national economy to the opening of borders for economic entities of the EU member states. On the one hand, there will be opportunities for the activities of Ukrainian enterprises in the wider European market, on the other - one should expect that the Ukrainian economy will face increasing competition. To this end, the strategic direction of securing foreign economic security is to create a competitive economic system capable of competing in an open European space, to guarantee the free movement of factors of production, to withstand competitive pressure and to meet the obligations of all EU member states, namely to take an active part in the development of the economic and monetary union.

Key words: globalization, security, foreign economic security, European integration, European Union, national security.

Кравчук П.Я., Кравчук О.Я., Шегинський А.

Европейская интеграция Украины и ее внешнеэкономическая безопасность

Статья посвящена исследованию актуальности обеспечения внешнеэкономической в условиях интеграционных процессов и определение наиболее острых ее угроз и тенденций. В статье выяснено сущность категории «внешнеэкономическая безопасность» в условиях развертывания процессов интеграции Украины в мировую экономику. Определены основные вызовы внешнеэкономической безопасности в современных условиях и возможные их последствия.

Ключевые слова: глобализация, безопасность, внешнеэкономическая безопасность, европейская интеграция, европейский союз, национальная безопасность.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Сьогодні актуальність проблеми забезпечення зовнішньоекономічної безпеки України зросла як ніколи внаслідок об'єктивної необхідності включення нашої країни у глобалізоване світове господарство. Економічна ізоляція для нашої країни неминуче загрожує втратою темпів економічного розвитку, технологічною стагнацією та поширенням бідності, тобто зниженням рівня економічної безпеки. Цьому сприяють такі негативні явища останніх років, як катастрофічне знищення

наукомісткості економіки, низький рівень інвестиційного процесу, низька конкурентоспроможність національних товарів на міжнародних ринках. Євроінтеграційні процеси, які відбуваються в Україні, загострюють питання зовнішньоекономічної безпеки, без забезпечення якої країна не може бути повноправним учасником світогосподарських зв'язків, не зможе посісти належне місце в міжнародному поділі праці та створити належну систему захисту і протидії викликам, зумовленим глобальними процесами. Під час інтеграції країни в глобальну економіку перед нею постає проблема суперечності між необхідністю, з одного боку, інтегруватись у систему світогосподарських зв'язків, а з другого – забезпечити ефективний розвиток національної економіки, захист національних економічних інтересів, вітчизняного виробника і внутрішнього ринку.

Відтак однією із серйозних проблем євроінтеграційних процесів України є забезпечення зовнішньоекономічної безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Можливість оцінки тенденцій і загроз зовнішньоекономічній безпеці та потреби їх подолання потрапили в коло інтересів таких вітчизняних та іноземних науковців, як О. Білорус, І. Бузько, А. Гальчинський, Б. Герст, Ч. Гіла, І. Дахно, М. Делягіна, Т. Іванюта, Є. Кочеткова, Д. Лук'яненко, З. Луцишин, Ю. Макогона, В. Новицького, Ю. Пахомова, А. Поручника, Г. Томпсона, Д. Стигліца, А. Філіпенка, Дж. А. Хансона, В. Чужиков, О. Шниркова та ін.

Однак на сьогоднішній день відсутні чіткі критерії та показники, які давали б змогу визначити рівень зовнішньоекономічної безпеки, виявити деструктивні внутрішні та зовнішні чинники, які обумовили існуючі тенденції.

Цілі статті. Дослідження актуальності забезпечення зовнішньоекономічної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів та визначення найбільш гострих її загроз і тенденцій.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Проблема зовнішньоекономічної безпеки постає одночасно з виникненням держави, державних інститутів та встановленням

зовнішньоторговельних зв'язків. Категорія безпеки є універсальною, оскільки проблема безпеки була й залишається актуальною не тільки для ринкових економічних систем, а й для планових і традиційних економік усіх країн світу. Актуалізація проблеми безпеки зумовлена тим, що сучасне суспільство існує в умовах “мегаризиків” і кваліфікується як “суспільство ризиків” [1].

Однією із серйозних проблем залучення України до світогосподарських процесів є забезпечення зовнішньо-економічної безпеки держави. Потреба в поглиблених дослідженнях зміни умов зовнішньої торгівлі зумовлюється тим, що інтеграція в європейську економіку розглядається як головний момент розвитку національної економіки України, а з отриманням Україною від Європейського Союзу (ЄС) статусу країни з ринковою економікою потребує розроблення нової, раціональнішої моделі зовнішньоекономічної діяльності.

Зовнішньоекономічна безпека полягає в мінімізації збитків держави від дії негативних зовнішніх економічних чинників, створенні сприятливих умов для розвитку економіки шляхом її активної участі у світовому розподілі праці, відповідності зовнішньоекономічної діяльності національним економічним інтересам [2].

Нині зовнішньоекономічна діяльність значною мірою лібералізована без опанування державою відповідних контрольно-регулюючих функцій, притаманних ринковій економіці, без урахування специфіки перехідного періоду, що створює серйозну загрозу економічній безпеці України.

Процес "відкривання" національної економіки повинен здійснюватися в результаті її структурної перебудови, поетапно і зважено, з урахуванням особливостей України. До того ж слід врахувати, що абсолютно відкритої економіки, тобто такої, коли без будь-яких обмежень через державні кордони здійснюється рух товарів, капіталів і робочої сили не має жодна країна світу. Всюди, виходячи з національних інтересів, уряди відповідних країн регулюють зовнішньоекономічну діяльність [3]. Процес відкривання повинен відповідати стану конкурентоспроможності національної економіки, інакше під тиском сильних іноземних конкурентів вітчизняні виробники будуть усунені з внутрішнього ринку. Що стосується інтеграції країни у світову економіку, то, з

одного боку, значна частка її експорту у світовій торгівлі дає змогу впливати на інші країни, а з іншого – проникнення іноземного капіталу в національну економіку посилює вплив на її економічний розвиток ззовні.

Відповідно до класичної теорії інтеграції вигоди від створення регіональних торговельних союзів збільшуватимуться відповідно до більш значного зниження тарифів у взаємній торгівлі, глибшої розбіжності в забезпеченості виробничими ресурсами і в інших факторах, які створюють порівняльні переваги, та зменшення перешкод на шляху розвитку внутрішньорегіональної торгівлі (наприклад, транспортні витрати) щодо бар'єрів, які обмежують торгівлю з третіми країнами (наприклад, транспортні витрати, тарифи або нетарифні бар'єри) [4].

Баланс переваг та ризиків інтеграції України в ЄС залежатиме від рішень, ухвалених в економічній політиці та правовій системі, а також від підготовки суб'єктів господарювання. З огляду на це точне визначення зазначених позицій сьогодні неможливе. Переваги, які Україна отримає від інтеграції, будуть і безпосередніми (розширення доступу до ринків, приплив капіталу, прямі трансфери коштів з ЄС), і опосередкованими (оптимальніше розміщення виробництва, підвищення ефективності господарських процесів, заощадження завдяки зменшенню бар'єрів для операцій з державами - членами ЄС). Значна частина цих переваг матиме довготривалий характер, оскільки їх рівень залежатиме від успішного перебігу інтеграційних процесів (наприклад, від реакції закордонних інвесторів і розмірів припливу капіталу). Ризики процесу інтеграції пов'язані насамперед з потребою в заходах з приведення у відповідність до норм ЄС – і на рівні макроекономічному, і на рівні окремих підприємств. Деякі ризики зумовлено потребою модернізації економіки і правової системи, а також зміцненням ринкової економіки в Україні [5]. Серед таких ризиків можна виокремити подальше прискорення структурних змін у сільському господарстві, зокрема швидкий відплив робочої сили із сільського господарства до інших секторів економіки може призвести до збільшення тиску на ринок праці; збільшення припливу іноземного капіталу може спричинити підвищення курсу

гривні; затвердження норм та стандартів ЄС зумовить зростання виробничих витрат, хоча це буде компенсуватися кращою якістю товарів і послуг.

Висновки. Стратегія здобуття членства України в ЄС за умов гарантування зовнішньоекономічної безпеки держави повинна враховувати потребу швидкого пристосування національної економіки до відкриття кордонів для суб'єктів господарювання держав - членів ЄС. З одного боку, з'являється можливість для діяльності українських підприємств на ширшому європейському ринку, з другого, – слід очікувати, що українська економіка зіткнеться зі зростанням конкуренції. З цією метою стратегічним напрямом забезпечення зовнішньоекономічної безпеки є створення конкуренто-спроможної економічної системи, здатної конкурувати на відкритому європейському просторі, гарантувати вільний рух факторів виробництва, витримувати конкурентний тиск і відповідати тим зобов'язанням, які стоять перед усіма країнами - членами ЄС, а саме брати активну участь у розбудові економічного і валютного союзу.

1. Кравчук П.Я. Зростання вагомості міжнародної безпеки в умовах глобалізації світової економіки / П.Я. Кравчук, О.В.Шегинський // Економічні науки. Серія "Економічна теорія та економічна історія": збірник наукових праць Луцького національного технічного університету.– Випуск 13 (52). – Редкол.: відп. ред. д.е.н., проф. Герасимчук З. В. – Луцьк, 2016. – 244 с. (С. 162-172).
2. Варналій З. С. Економічна безпека : [навчальний посібник] / З. С. Варналій. – К. : Знання, 2009. – 648 с. 2. Дегтярьова О.
3. Ткаченко С. І. Зовнішньоторговельна безпека як складова національної економічної безпеки України / С. І. Ткаченко // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2010. – № 2. – С. 35–38.
4. Кравчук П.Я. Європейська інтеграція України та її зовнішньоекономічна безпека / П.Я. Кравчук // Materialy VI mezinarodni vedecko-prakticka conference "Vedecky prumysl evropskeho kontinentu – 2010"/ - Dil 13/ Ekonomicke vedy: Praha Publishing House «Education and Science» s/r/o – 112 stran
5. Медведкіна Є. О. Оптимізація міжнародних економічних відносин України в контексті за- безпечення економічної безпеки / Є. О. Медведкіна // Стратегічні пріоритети. – 2011. – № 1. – С. 21–27.